

Abonnement pour un an

350 piastres

Edition spéciale. 500 ptrs .

Adresse :

"Idjtihad," Constantinople

Téléph . st . 865

XXII ème ANNÉE

1927, 1 Aout No 233

اجتihad

IDJTIHAD

علمی، ادبی، اقتصادی، صحفی مجموعہ

آبونمان : سنه لکی [۲۴ نسخه]

تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون

۳۹ ، اعلا کاغذلیسی ۵ لیرادر .

اداره خانه سی :

جفال اوغلنده « اجتihad نئوی »

تله فون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایککنجی سنه

نومرو ۲۳۳-۱ آغستوس ۱۹۲۷

عقل سليم

محرری: راهب ژان مہلیہ

مبحث ۱۶۹ — اجتہاد Opimon لر نادراً سیرت
اوزمیرنه اجرائ تاثیر ایدر .

فیکرلری فعللرینه، تعبیر آخرله، اقوالی افعالنه او یغون
کیمسه لر قادر دنیاده نادر هیچ برشی یوقدر. اجتہادلری،
سیرتلری اوزمیرنه آنجاق، بو اجتہادلر مزاجلرینه،
احتراسلرینه، منفعتلرینه او یغون اولدیقی وقت اجرائ
تأثیر ایدر. دینی اجتہادلر، هر کونکی تجربه یه نظراً،
آز ایلیکه مقابل پک چوق فسالقی حصوله کتیریرلر؛
دینی اجتہادلر مضر درلر، چونکه بو اجتہادلر اکثریا
مستبدلرک، حریرلرک، متعصب لرک و راهب لرک احترا-
صلریله او یغون دوشمیرلر. دینی اجتہادلرک هیچ بر تأثیر
نافعی یوقدر، چونکه انسانلرک اکثریت عظیمه سنک
منفعت حاضره لرینه دنک کلمیه، بو منفعتلرک قوتلرینه تقابل
ایده جک بر قوت اولمایه قابلیتسز درلر. آتشی آرزولرله
قارشیلشدینی وقت دینی بره نسپیلر دائماً بر طرفه آتیلیر.
اوزمان غیرمؤمن اولماق سرن، هیچ بر شیئه اینانیمورمش
کچی، حرکت اولونور.

انسانلرک سیرتلری دلالتیله اجتہادلری حقنده، یا خود
اجتہادلری دلالتیله سیرتلری حقنده حکم ویریلک
ایسته نرسه دائماً یا کیلماق تهلیکه سنه دوشولور. پک
دیندار بر آدام، خونخوار بر دینک جمعیت گرن، ظالمانه
پردز ییلرینه رغماً، مسعود بر منطقسز لقله، بعضاً رحیم،
مساءقه کار، معتدل اولور؛ اوزمان، دینک بره نسپیلری
سجیه سنک ملایمتیله او یغون دوشمیر. بر چاقیق، بر
کلخان بکی، بر زانی، بر دولاندیر بچی.. اخلاق حقنده
اک دوعر و فکر لره مالک اولدوقلری اکثریا بزه کوسته ریرلر.
نه ایچون بو فیکرلری موقع فعله قویماورلر؟ شونک
ایچون، که مزاجلری، منفعتلری، اعتیادلری.. علوی
نظریه لرله اصلا او یوشماز. بر چوق کیمسه لرک الهی
عد ایتدیکلری اخلاق خریستیانیه نك خشین بره نسپیلری،
بو بره نسپیلری باشقالرینه وعظ ایدنلرک سیرتلری

اوزمیرنه آنجاق پک ضعیف بر تأثیر اجرا ایدر. بونلر
و عظم ایتدیکلرینی یا ایدمیزی و یا ایدیکلرینی یا ایدمیزی
بزه دائماً سویله مزملری؟

دین طرفدارلری، کور کورینه اینسانلارنه،
اکثریا، زندیق LIBERTIN اسمی ویریرلر. بر چوق
غیرمؤمن کیمسه لرک رفتار و مشوارلری بوزوق اولاییلر
بور رفتار و مشوار بوزوقانی اونلرک اجتہادلرینک دکل
مزاجلرینک اثر ایدر. فقط سیرتلری بو اجتہادلر نه یاپار؟
بناء علیه اخلاقسز بر آدام.. ایی بر طیب، ایی بر معمار،
ایی بر هندسه شناس، ایی بر منطقچی، ایی بر مه تافیزیسین،
ایی بر مناظره جی اولامازی؟ سوز گوتورمن بر سیرت ایله
بر چوق نقطه لرده جاهل بولونوله بیلیر و پک فنا محاکمه
یوروتیله بیلیر. حقیقت موضوع بحث اولونجه بزه کیمدن
کلر سه کلین اهمیتی یوقدر. اجتہادلریله انسانلر حقنده
حکم ویرمه یلم، انسانلرله [یعنی انسانلرک سیرتلریله،
فل و حر کتلیله] ده اجتہادلری حقنده حکم ویرمه یلم،
انسانلری سیرتلریله تقدیر ایدلم و اجتہادلرینی ده بونلرک
تجربه یه، عقله او یغونلخی ایله و نوع بشره مفیدیله
تقدیر ایدلم.

مبحث ۱۷۰ — عقل، انسانی دینه یوقلغنه والله سرن لقله
[Athéisme] ه سرب ایدر؛ یونلکه دینه صاحبمادر و راهب لرک
اللهی فنا و قورقوبمیر.

هر دوشون، هر محاکمه ایدن انسان، چارچابوق
اعتقادسره، اینانماز اولور، چونکه محاکمه اونا انبات
ایدر، که التهبات بر خواب و خیال طوقوماسندن عبارتدر،
دین ایسه عقل سلیمک بتون بره نسپیلرینه مخالفدر،
بتون معلومات بشریه ده بر اکریمک، بر یا کلشلق لونیه
میلوندر. سلامت حسه مالک اولان انسان اینانماز
اولور، چونکه گورور، که دین انسانلری مسعود ایتک
شویله دورسون، نوع بشرک مصاب اولدینی اک بیوک
اغتشاشلرک، اک بیوک مصائب عمومیه نك برنجی منشائی
دیندر. رفاهتی و کندی حضورینی آرایان کیمسه دینی
تدقیق ایدر و کندیسنی آلدانماقدن قورتاریر. چونکه
واسطه سیله قادیخقلری و چوچوقلری قورقونماق [بو

بشمار در، که الوهیت اونلری بزار ایدن، فکری کنیدیلری
تأمین و تشجیع ایتیمی ایسته مک جسارتی بیله کنیدیلرندن
نزع ایدن برجن، برعفریت، برغولیبانی اولمشدر. بو
قورقاندن بر لحظه فارغ اولور لر سه، غیر مرئی طیفک کنیدیلری
چارپاسندن قورقارلر. صوفولر اللهلرندن، اونى صمیمی
بر صورتده سومهیه چک درجهده، قورقارلر. شوکت
وقوتک نچه سندن قورتولماق امکانشزلفی قارشیسندن
دالقائولقل ایتیهه مجبور اولان ویلان سویلهیه سویلهیه
نهایت افندیلری ایچون محبتلری بولوندیغنه کنیدیلری
اقناع ایدن اسیرلر کپی اللهه عبادت ایدرلر. ضرورتی
فضیلت یاپارلر. عابدلرک مغبودلرینه و کولهلرک افندیلرینه
محبتی، قوته عرض ایدیان و قلبک اصلا اشتراک ایتیهه دیکی
اسیرانه و ریاکارانه برعبودیتدن باشقا برشی دکلدلر.

مبحث ۱۴۲ - الله سولمه یلیرمی، باخود الیری
سولمیی باخود سومهه لیمی؟

نصرانیت دینک علماسی، اللهلری سولمهیه اوقادار
آز لایق بر صورتده وجوده کتیردیلر، که بونلردن بر
جوغی، اللهی سومک مکلفیتک قالدیر یلماسی لازم کلدیکنه
قانع اولدیلر: بوايسه داها آز صمیمی بعضی علمانی
تیتیهه چک بر کفر اولدی Saint Thomas عقلنی استعماله
باشلار باشلاماز اللهی سومهیه انسانک مجبور بولوندیغنی
ادما ایتدیکنندن، زه زویت Sirmond اونا بویک ابر کفر
دییه جواب ویرر. زه زویت Vasquez تأمین ایدر، که
حالت نزعده، الیری سومک لافیدر. داها آز آسان
پسند [۱] اولان Hurtado الیری هر سه [سوده برکده]
سومهیه. دبیرور؛ Henriquez هر سه سوده برکده
سومک ایلر اکتفا ایدیور. Sotus هر بازار،
اللهک آدهه هر سه سولمینی ایستدیکی فی علاوة بیان
ایدن P. Sirmond، بونلرک نه اساس اوزه دینه
مؤسس اولدیغنی صوریور. فقط هانکی زمان؟ بونک تعیینی
سزه بر اقیور. کنیدیسی بوباده برشی یلمیور. Sirmond
بوقادار عالم استاد عقائدک بیلهدیکی سئیی کیم یلیر...

[۱] مشکپسندک ضدی = آسان پسنددر.

دورلو روحلره تحکم ایتک [ایچون یاسلمش طیفلرک
اؤکنده تیتیهه رک حیاتی کچیرمه نک راحتسر اولدیغنی
قادرده فائده سز اولدیغنی آکلار.

نوت، هان هان هیچ محاکمه ایتمین کلخان بیکلک،
بعضاً دین یوقاغنه سوق ایدرسه، مضبوط اخلاق انسان
دخی دینی تدقیق واونی ذهنندن طرد ایتک ایچون یک
مشروع سبب و سائقلره مالک اولابیلر. کنیدیلر نه
سوء اخلاقک درین کوکلر صالیدی کونو آداملره تأثیر
ایدهمهیه چک درجهده ضعیف اولان دینی وعیدلر، دینی
تدهیشلر.. آرامسز، اندیشه نک تخیللری کدراندیرر،
بزار ایدر، آزر. روحلر جسارت وقوته مالک بولونجه،
آنجا ق تیتیهه رک طاشیدیلر بیوندوروقلری چابوق
صارصارلر، آتارلر. روحلر ضعیف یاخود قورقاق
اولور لر سه، بتون حیاتلری مدتجه یوبیوندوروغی طاشیرلر،
تیتیهه رک اختیارلارلر و مر حالده ازیحی اندیشهلر،
آرامسز لقلر ایچنده یاشارلر.

راهبر اللهدن اوقادار فنا، اوقادار قورقونج،
اوقادار فحرت انکیز بر ذات یامشیلردر، که حریم
وجدانلرنده، اللهک موجود اولماسنی آرزو ایتیهه چک
یک آز انسانلر واردر. دائماً تیتیهه یلدیکی زمان اصلا
مسعود یاشانیلماز. ای زاهدلر، ای عابدلر! قورقونج
براللهه طابورسکز! یک اعلا! اونى سومبورسکز،
اونک موجود اولماسنی ایسته یورسکز. فکری، روحه
اضطرابدن و بی آراملقدن غیرى بر شی ویرمهین بر
خداوندک یوق اولماسنی، محو اولماسنی ایسته مه مک
مکنمیدر؟ الوهیتی تصویر ایتک ایچون، یورکلری
عصیان ایتدیرن و بغض ورد ایتیهه یورکلری مجبور قیلان
الوهیتی تصویر ایتک ایچون راهبرک قوللاندیلر
رنسکر، قاره رنسلردر.

مبحث ۱۷۱ - "تیتیهه" یعنی الیری یلیرمی و صوفولری
وجوده کتیره قورقودر.

قورقو الیری خلق ایتدیکی کپی، انسانلرک روحنده
اونلرک سلطنتی یاشانده قورقودر. انسانلر الوهیتک
اسمندن اوقادار ایرکندن تیتیههیه، قورقایه آلیشدر.

سیدر؛ هر کس کندیسنه کوره بر الله یاپار، اکلنجیه
حظوظاته دالان نشئه لی آدم.. اللهک جدی، یوزی کولمز
اولاییله جکئی تصور ایدمه. قولای مناسباته کیره بیلیمک
ایچون، اوانا الله ایدیله سی قولای بر الله لازمدر. جدی،
خشین، نشئه سز، صفراوی، حدید المزاج آدم.. کندیسنه
بکزه یین تیره تن بر الله ایستر؛ ملایم و الله ایدیله سی
قولای بر الله قبول ایدنله فاسد نظریله باقار.
ارتدادلر، منازعهلر، شیعه لر ضروری در. انسانلر،
تماماً بری برینک عینی اولاماجاق بر طرزده تعضی،
تشکل، و تحول ایتدیکلرندن یالکیز دماغلرنده موجود
اولان بر خیال خام Ehimère حقنده متفق بولونا بیلیرلرمی!
اللهک نماینده لری [یعنی دین اماملری] آره سنده
لاینقطع یو کسه لن وظالمانه اولدینی قادارده بیتمز دوکنمز
اولان منازعهلر کندیلرینی بی طرف بر کوز عدایدنلرک
اعتمادلرینی جلب ایدمه جک ماهیته دکدر. باشقالرینه
تعلیم ایدنلرک دخی، اوزه رنده اصلاً متفق بولونما دیقلری
پره نسپلر قارشیسینده الک تام اعتقاد سزلغه، الک نام
ایمان سزلغه انسان ناصل آتیلماز؟ فکری، راهبیلرینک
قفالرنده بوقادار بارز بر شکله تبدل ایدن بر اللهک
موجودتی حقنده ناصل شبهه دوشولمز؟ بی شکل تضادلر
یغینندن باشقالرشی اولمایان بر الله، نهایت الامر ناصل
تماماً آتیلماز، ناصل تماماً رد وانکار اولونماز؟ دنیایه
تبلیغ ایتدیکلری ادعاسنده بولوندوقلری معهود حقیقتلری
آکلا یشاری طرزى اوزه رنده، لاینقطع یکدیکلرلرینی
چور و تمسکه، یکدیکلرلرینه کفر و ارتداد اسناد ایتسکه،
بلا مرحمت یکدیکلرلرینی قهر ایتسکه مشغول کوردیکمز
راهبلره، الله حقنده معلومات آلساق ایچون، ناصل
مراجعت اولونور!

(عملی روحيات) دن:

سوسیالیست لرك قايتا ليزم ایچون کین شیدیدلری،
اکثریاء زنکینلک آرزوسنک بر شکل حادندن باشقالر معنایه
دلالت ایتمز. حکومات متحده آمریکا کبی، ثروت کسب،
نسبه قولای اولدینی مملکتلرده سوسیالیستلر آزدور.

دیور. عینی ژه زویت Sirmond دوام ایدر دیر، که الله
کندیسنی عشق محبتیه سومه کزی سزه امر ایتز.
و کندیسنه کوکزی ویرمک شرطیه بزه سلامت وعد
ایتز. اونا اطاعت ایتک و امرلرینی اجرا ایدره فعلاً
سومه من کافیدر؛ اونا مدیون اولدیغمز یکانه محبت
بودر. اوداتاً کندیسنه محبت ایتمی و کندیسنه هیچ
بغض ایتمه بی بزه پک امر ایتمه مشدر [۱] بو طرز اعتقاد.
«ژانسه نیست» لره، اللهلرینه عطف ایتدیکلری عصیان
انکیز خشونتله الهی خصملری اولان ژه زویت لردن
داها زیاده آز سویملی قیلان «ژانسه نیت» لره ارتداد
اثر، کفر، شایان اکراه کورونور. ژه زویتلر کندیلرینه
طرفدار جلب ایتک ایچون الهی، الک بوزوق انسانلری
تأمین ایتمه مستعد خطوط و شمائل اتند تصور ایدرلر. [۲]
بو وجهله خریستیانلر ایچون الله سویله بیلیرمی یاخود
الهی سومه لیمی، سومه لیمی مسئله مهمه سی قادار غیر مقرر،
غیر قطعی هیچ برشی یوقدر. خریستیانلرک روحانی
رهبرلرندن بعضیلری بتون خشونت و شدت لرینه رغماً
الهی بتون یورکله سهمه لیدر دیرلر: P. Daniel کبی
دیکلرلری ایسه، الهی سومه مک ژه زویت Pintereau
فضیلت نصرانیه نک الک قهرمانانه بر حرکتی اولدیغی
و ضعف بشرک بو قادار قولای قولای یو کسه له.
مه به جکئی سویلر. ژه زویت Pintereau داها
اوزاغه کیدر؛ دیرکه الله محبتی نک مؤسف بونور و مغنمه
فور نولای یکی اتمادک بر امتیازیمز [۳].

مبحث ۱۷۳. - الله و دیمه صقنمه هر طرفه موجود
اولمه مختلف و متناقضی فکرلر اثبات ایدر، که الله و دیمه
تجدید نک خیال فاعلریمزه باشقالرشی دکدرلر.

دائماً الله نک سجیه سنی تعیین ایدن انسانک سجیه.

[۱] Apologie Dettres provinetales ک ۱۱ نجی جلدینه

باقکیز.

[۲] مسلمانلر قنده او یله در. اللهک عفو و مرحمتی بر عمان
بی پایانه بکزه تیلیر. عفو و مغفرتی بی پایان بر الله ایسه خریستلرک،
جانی لرك، حیدود لرك، ظالم لرك الخ پک زیاده یشاریته کلن بر اللهدر.
[۳] سابق نوطیه باقک.